

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

100 שנים לייסוד 'הדף היומי'

MEDISON

חמד

משרד החינוך

מדינת ישראל

משרד החינוך

סדר נזיקין | מסכת בבא בתרא מ"ז-נ"ג
פרשת ואתחנן | ז' - י"ג באב תשפ"ד (17-11 לאוגוסט 2024)

מזן התלמוד

סדר נזיקין, מסכת בבא בתרא דף נ"ג

האי פירצה היכי דמי? אימיא דמעיקרא הווי עיילי בא והשתא נמי עיילי בה, מאי עבד? ואלא דמעיקרא לא הווי עיילי בה והשתא קא עיילי בה, טובא עבד! לא צריכא, דמעיקרא הווי עיילי בה בדוחקא, והשתא עיילי בה ברווחא.

היכי דמי - במה מדובר.
מעיקרא - מתחילה.
טובא עבד - עשה הרבה.

הסבר: הגמרא שואלת באיזה מקרה אדם שפרץ פרצה בגדר קונה אותה. אם כבר הייתה שם פרצה שאפשר לעבור בה, הרי לא עשה כלום, ואם לא הייתה שם כלל פרצה, ברור שהמעשה שלו מועיל. אלא מדובר שהייתה שם פרצה שאפשר לעבור בה בדוחק, והוא הרחיב אותה כך שאפשר לעבור ברווח.

על המפה

הר הצופים

הר הצופים הוא הר הניצב ממזרח לירושלים, והוא נקרא כך משום שזהו המקום ממנו ניתן היה לצפות לעבר ירושלים ובית המקדש. גובהו 826 מטרים מעל פני הים, וכ-100 מטרים מעל העיר העתיקה. בשנת 1925 נפתחה האוניברסיטה העברית על הר הצופים, ובשנת 1938 נפתח שם בית החולים הדסה. במלחמת העצמאות נותק ההר מירושלים, והפך למובלעת ישראלית בתוך התחום הירדני, אליו ניתן היה להגיע בשיירות בליווי האו"ם.

במלחמת ששת הימים שוחרר האזור והר הצופים התחבר מחדש לירושלים.

האוניברסיטה העברית בראש הר הצופים (Wikipedia, Hoheit)

"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי המגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל י"ם:	ניו יורק:
כניסת שבת: 18:46	כניסת שבת: 19:32
יציאת שבת: 19:58	יציאת שבת: 20:34
ישראל ת"א:	גרמניה:
כניסת שבת: 19:02	כניסת שבת: 20:02
יציאת שבת: 20:01	יציאת שבת: 21:24

דף נ': רב יוסף - סיני

רב יוסף היה בן הדור השלישי של האמוראים והוא חי בבבלי. שם אביו היה חייא והוא למד תורה אצל רב יהודה בישיבת פומבדיתא. רב יוסף היה חברו של האמורא רבה והם שניהם כונו: "אמוראי דפומבדיתא" ופעמים רבות מוזכרות בתלמוד הלכות שנחלקו בהן רבה ורב יוסף או הלכות ששניהם הסכימו להן. רב יוסף כונה בידי בני דורו "סיני", זאת מפני בקיאותו הרבה בכל מקצועות

דף מ"ז: "איש חמס"

כדי לבצע קנין של מכירה זקוקים להסכמת שני הצדדים - המוכר והקונה. כמובן שאם אחד מהם אינו מסכים, אז אין מכירה.
בדף זה לומדים שבכל זאת קיימת אפשרות ביד קונה להכריח מישהו למכור לו חפץ ששיקר לו והמכירה תקפה. לפני שנלמד על אותה אפשרות עלינו לדעת שבאמת **אסור לעשות כן**, והעושה כן מכונה "**איש חמס**", אצל בכל זאת קונה שעשה כן, הקנין תקף.

באיזה מקרה מדובר? ובכן, מדובר בקונה שרוצה להכריח אדם שימכור לו את אחד החפצים שלו. כדי להכריח אותו הוא תולה באויר את בעל החפץ ואומר לו: 'קח כסף ומכור לי את החפץ. לא אוריד אותך עד שתסכים'. ברגע שהקונה הסכים, המכירה תקפה.

מדוע? הרי הוא הכריח אותו להגיד שהוא מסכים? ובכן, חז"ל אומרים שבכזה מקרה מאחר שבעל החפץ מקבל כסף, הוא כבר מסכים בסופו של דבר למכור באמת את החפץ.

דף מ"ח: כופין אותו עד שיאמר "רוצה אני"

בתלמוד מבואר שאדם המסרב להקריב קורבן אשר התחייב בו, **כופין אותו על כן עד שיאמר "רוצה אני"**, כמאמר הפסוק בספר ויקרא - "יקריב אותו לרצונו". לכאורה, אם חשבו הוא רצונו של האדם, מה תועיל כפייתו עד שיאמר "רוצה אני"? עונה על כך הרמב"ם כי **רצונו האמיתי** של כל יהודי הוא לקיים המצוות ולהתרחק מן העבירות, אלא שיצרו תוקפו ומחדיר לקרבו רצונות הפוכים. ומשהוכה היצר הרע ותש כוחו, **חוזר ונעור הרצון הפנימי לקיים את מצוות ה'.**

דף מ"ט: "כיון שהגיד - שוב אינו חוזר ומגיד"

ישנו כלל חשוב בענין עדותם של עדים בבית הדין, והמקרה הבא ממחיש זאת שני עדים נכנסו לבית הדין והעידו: "אנו מעידים שראובן לזה 5,000 משמעון". באשר הסתיימה עדותם הם יצאו מן החדר, ואחרי דקות אחדות הם חזרו ואמרו לדנינים: "סליחה, טעינו, ראובן לא לזה כסף משמעון, אלא מלוי. **אנו רוצים להתחרט ולחזור בנו מהעדות הקודמת.**"

ברם, הדנינים אמרו להם: "אינכם יכולים להתחרט, עד אינו יכול להתחרט אחרי שכבר אמר את עדותו".

הלכה זו מכונה: "**כיון שהגיד - שוב אינו חוזר ומגיד.**"

מתפללים

יוני בן ה-16 ואביו תכננו זמן רב לנסוע לחו"ל לטייל ביחד. הם מצאו טיסה זולה שיוצאת מהארץ בתשעת הימים, בסמוך לט' באב. במשפחה התעורר דיון סוער האם מתאים לטוס בימים הללו.

מצד שני:

חלק מבני המשפחה טענו שהימים הללו לפני ט' באב הם ימים בהם עדיף להימנע מטיולים ומסכנות שלא לצורך, שזה לא מתאים לנסוע בהם, ולכן עדיף לשלם עוד כסף ולנסוע אחרי ט' באב.

מצד אחד:

חלק מבני המשפחה טענו שאפשר לנסוע גם בגלל שכיום הטיסות הן לא דבר שיש בו סכנה, וגם בגלל שהמחיר זול יותר באופן משמעותי מאשר לטוס אחרי ט' באב.

מה דעתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה 'התפללתם' עליה אתם מוזמנים לשתף אותנו ונפרסם אותה אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא 'דילמה' עם שם משפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים!

★ | מן ההסטוריה

הקמת תנועת בני עקיבא

תנועת בני עקיבא הוקמה בשנת תרפ"ט (1928) על ידי יחיאל אליאש, מנחם חרובי וגורמים נוספים מהפועל המזרחי. היא נקראה על שמו של רבי עקיבא, המסמל את השילוב בין לימוד תורה לגבורה יהודית.

שלמה זלמן שרגאי ניסח את סיסמת התנועה: "קדש חיין בתורה וטהרם בעבודה". לאחר הקמת בני עקיבא הצטרף לתנועה הרב משה צבי נריה, שהפך בהמשך לרב התנועה. הרב נריה חיבר את המנון התנועה ועיצב את דרכה החינוכית והתורנית.

תעודת חברות בבני עקיבא שנת 1945 (Wikipedia, אורנבט)

הצטרפו למאות אלפי לומדי הדף היומי, פתחו שיעור שבועי אצלכם בקהילה

כל קהילה שתצטרף, תקבל את העלון השבועי עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח הבית! לרישום סרקו את הקוד.

תלמוד ישראלי לימוד קהילתי, קדומים

המושג השבועי

100 שנים לייסוד 'הדף היומי'

השבוע שחל בו ט' באב

בשבוע שחל בו תשעה באב נוהגים להגביר את מנהגי האבלות על חורבן בית המקדש, שהחלו בי"ז בתמוז. מנהגים אלה כוללים הימנעות מאכילת בשר ושתיית יין, כיבוס ותספורת. יש הנוהגים איסור בדברים אלה כבר מראש חודש אב, ויש בקהילות השונות מנהגים שונים בנושא.

4260	3930	3880	3828	3728	3408	3340	2934	2883	2448	2448	2238	1948	0				
495	רבי יהודה הנשיא	רבי עקיבא	חורבן ביהמ"ק ה-2	הלל הזקן	-352 הקמת ביהמ"ק ה-2	-560 אסרת המלכה	-422 חורבן ביהמ"ק ה-1	חונת ביהמ"ק	שלמה המלך	דוד המלך	דבורה הנביאה	מתן תורה	-1311 יציאת מצרים	אפרים ומנשה	-1521 בניי במצרים	-1812 אברהם אבינו / שרה	-3760 בריאת העולם

התלמו חתמת

דבר תורה

משה רבנו מתחנן אל ה' ומבקש לזכות לפחות להיכנס פעם אחת ולראות את ארץ ישראל לה ציפה כל כך הרבה. אולם תפילותיו של משה לא מתקבלות, ולמרות תחינתו הקב"ה לא מאפשר לו להיכנס לארץ.

דבר זה מעלה תמיהה גדולה, מכיוון שמשה היה גדול הנביאים, זה שעלה לשמים והוריד את הלוחות, ואם כן, מדוע הקב"ה לא קיבל את תפילותיו? אך דווקא כאן התורה מלמדת אותנו יסוד חשוב: הקב"ה לא "עובד" אצלנו אלא אנחנו אצלו. פעמים רבות הקב"ה מסייע ומוליכנו בדרך בה אנו מבקשים, אך לעיתים הוא אומר לא. נזכור תמיד, כי גם למנהיג הגדול ביותר - למשה רבנו, סירב הקב"ה, ונדע נאמנה שגם במצבים אלו - תמיד הקב"ה נשאר אבינו מלכנו.

דבר נזקין | מסכת בבא בתרא, דף נ' - נ"ג

התורה, כאילו קיבל בעצמו את התורה מהר סיני שכל ההלכות ודברי חז"ל מסודרים במוחו. רב יוסף היה ענו מופלג אמר שאדם צריך ללמוד ענוה מהקב"ה למשה רבנו מתוך הסנה - עץ נמוך וקטן, ולא מתוך עץ תמיר ונאה, וזאת כדי ללמדנו שלא להתנאות.

דף נ"א: האפטריות לקנות קרקע

ביום מן הימים החליט ראובן למכור את המגרש שלו, ולאחר זמן מה נמצא הקונה המתאים. ישבו ראובן והקונה לסכם על פרטים שונים של המכירה, וכאשר הם לחצו ידים בחום והחליטו ביניהם שהעסקה סגורה, אמר הקונה: "כעת הגיע הזמן שאקנה את המגרש".

"מה פונתך שהגיע הזמן לקנות את המגרש?", לחשה לו אשתו. הקונה הסביר לה בנחת: "אמנם סיכמנו עם המוכר שימכור לנו את המגרש, אבל מעשה קנין עוד לא ערכנו", וכל עוד לא נעשה קנין רשאי אחד הצדדים להתחרט.

פיצד קונים קרקע? בדף מ"ב למדנו על אחת האפטריות לקנות קרקע - קנין חזקה. במאמר זה נלמד על שתי אפטריות נוספות:

קנין כסף - הקונה משלם למוכר את מחיר הקרקע וכך הוא קונה אותה.

קנין שטר - המוכר כותב בשטר: "הרי שדה פלוני שלי מכור לקונה". הוא מציג את התאריך ומוסר לו את השטר וכך הקרקע עוברת לבעלותו.

דף נ"ב: טענת "חזקה"

אם אדם תובע את חברו ואומר: "מה אתה עושה בשדה שלי? ואילו החבר אומר: "קניתי אותו ממך!" אומרים בית דין לחבר: "הבא את שטר המכירה ותוכיח שקניתי את השדה, אך אם אינך מביא את השטר - צא מהשדה". כך הדין רק אם החבר לא שקה בשדה שלוש שנים, אבל אם הוא שקה בשדה שלוש שנים לפחות, יש לו "חזקה", ראיה, שהשדה שלו, שהרי אם הוא לא קנה אותו, המוכר כבר היה מוחה בו מזמן: "מה אתה עושה כאן?" ואם הוא שתק שלוש שנים כנראה הוא מכר לו אותו.

כך הדין באנשים רגילים, אבל יש לפעמים שאדם אינו מקפיד אם מישהו מעבד את השדה שלו, למשל "אריס" - פועל שעובד בשדה והוא מקבל חלק מהיבול אריס אינו יכול לטעון ביום מן הימים "קניתי את השדה ועל בית הדין להאמין לי, כי יש לי חזקה ששקה שנים אני מעבד את השדה". במקרה כזה בית הדין יאמר לו: "החזקה שלך אינה שוה כלום, מכיון שברור שהבעלים לא ימחה בך, להפך הוא רוצה שתעבוד בשדה".

דף נ"ג: הנפטר שאין לו יורשים

לראובן היו נכסים רבים בכפר - שדות וכרמים. כאשר ראובן הלך לעולמו ואנשי הכפר חזרו מההלויה שלו הם ראו את שמעון בונה גדר סביב הבית של ראובן. כששאלו אותו: מדוע אתה עושה כך? הוא השיב: "ראובן היה אדם גלמוד, אין לו יורשים, לכן אני רוצה לזכות בנכסים שלו ולפיכך עשיתי קנין "חזקה" - בנתי גדר מסביב ועכשיו הבית שלו שייך לי".

אבל הרב הסביר לשמעון: "אין יהודי שאין לו יורשים. אם אין לו ילדים, אחים שלו יורשים אותו. אם גם אחים אין לו, אז האחיינים או בני הדודים יורשים אותו. לא יתכן שלאדם אין אפילו קרוב-רחוק, בני דודים שניים או אפילו יותר רחוקים מזה. צא מהבית ונברך מי היורשים שלו".

חידה!

זהו את המילים הבאות, שיש להן כפל משמעות (לפעמים בניקוד שונה):

- מדבר בדרום \ איש מהמזרח הרחוק
- ארגון טרור בגל
- עוצמתית \ טענת בעלות
- מסימני ליל הסדר \ מוסר עדות

המילים הן: **אש, אש, אש, אש**

אלות השוא

- מי נקרא "איש חס"?
- לפי הרמב"ם, מהו רצונו האמיתי של כל יהודי?
- האם עדים שהעידו בבית דין יכולים לחזור בהם?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עלון עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il יש לציין את מס' העלון עליו אתם עונים.*בפיקוח רואה חשבון

